

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ята секція

РІШЕННЯ

Справа «Холодков і Холодкова проти України»

(Заява № 29697/08)

СТРАСБУРГ

7 травня 2015 року

Офіційний переклад

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Холодков і Холодкова проти України»

**Європейський суд з прав людини (п'ята секція),
засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:**

Боштьян М. Зупанчич (<...>), Голова,
Хелена Єдерблом (<...>),
Алеш Пейхал (<...>), судді,
та Мілан Блашко (<...>), заступник Секретаря секції,

після обговорення за зачиненими дверима 14 квітня 2015 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 29697/08), яку 26 травня 2008 року подали до Суду проти України на підставі [статті 34](#) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) двоє громадян України - подружжя п. Валерій Юрійович Холодков (далі - заявник) та пані Лідія Іванівна Холодкова (далі - заявниця), які проживають у м. Донецьку.

2. Уряд України (далі - Уряд) представляли його Уповноважені, на той час - пані В. Лутковська та пані О. Давидчук.

3. 9 листопада 2011 року про заяву було повідомлено Уряд.

4. 7 травня 2013 року заявник помер. Заявниця висловила бажання підтримати заяву замість нього.

ФАКТИ

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. 18 травня 2002 року дорослого сина заявників, Віталія Холодкова, було знайдено у його офісі мертвим із вогнепальним пораненням голови. Оглянувши місце події та допитавши потенційних свідків, працівники Куйбишевського районного відділу міліції м. Донецька зазначили, що зникли деякі його особисті речі, включаючи два мобільні телефони.

6. Того ж дня прокуратура Куйбишевського району м. Донецька (далі - районна прокуратура) порушила за цим фактом кримінальну справу.

7. 22 та 23 травня 2002 року заявника та заявницю відповідно було допущено до участі у справі в якості потерпілих.

8. Заявники неодноразово скаржилися до різних органів влади на неефективність розслідування. Зокрема вони стверджували, що їхній син став жертвою замовного вбивства та наполягали на тому, що декілька осіб, включаючи його колишнього бізнес-партнера, О.Щ., могли замовити його вбивство. Вони також вказали, що зниклі мобільні телефони їхнього сина привласнили деякі С.О. та В.Р. Заявники вимагали затримання та допиту цих осіб як потенційних найманих вбивць.

9. 20 грудня 2002 року районна прокуратура зупинила досудове слідство, пославшись на неможливість встановити особу, яка вчинила злочин.

10. 21 квітня 2003 року цю постанову було скасовано, а слідство - відновлено.

11. 4 серпня 2004 року прокуратура Донецької області розробила план перевірки тверджень заявників щодо недоліків слідства. Сторони не надали жодних документів щодо виконання цього плану перевірки.

12. 26 листопада 2004 року слідчий прокуратури Донецької області зупинив досудове слідство, пославшись на неможливість встановити особу, яка вчинила злочин.

13. 12 березня 2005 року вищестоящим прокурором цю постанову було скасовано, а розслідування - відновлено.

14. 11 листопада 2005 року В.Р. (на якого вказали заявники як на потенційного вбивцю їхнього сина) було оголошено у розшук як обвинуваченого.

15. 17 червня 2008 року справу було передано до Головного управління МВС України в Донецькій області для проведення подальшого розслідування.

16. 4 грудня 2008 року ГУМВС України у Донецькій області у відповідь на скаргу заявника щодо затягування розслідування повідомило, що його працівники встановили особу обвинуваченого. Проте, оскільки його місцезнаходження було невідомо, провести подальші слідчі дії, пов'язані зі справою, було неможливо.

17. 25 лютого 2010 року Генеральна прокуратура України відповіла на скаргу заявників щодо неефективності проведення розслідування, зазначивши, що стосовно двох працівників Куйбишевського районного відділу міліції м. Донецька у зв'язку із невжиттям ними на початковому етапі слідства необхідних заходів для збору доказів було порушено дисциплінарне провадження.

18. 6 травня 2010 року прокуратура Донецької області підтвердила вищезазначену інформацію. Сторони не повідомили Суд про результати зазначеного дисциплінарного провадження.

19. У вересні 2011 року працівники міліції затримали В.Р. та О.Б., які зізналися у побитті Віталія Холодкова в його офісі 17 травня 2002 року. О.Б. також розповів, що під час бійки з Віталієм Холодковим він вистрілив з пістолета.

20. 14 листопада 2011 року районна прокуратура порушила кримінальну справу щодо О.Щ. (раніше вказаного заявниками як організатора вбивства Віталія Холодкова) за підозрою у залученні О.Б. та В.Р. для здійснення нападу на Віталія Холодкова.

21. 12 грудня 2011 року кримінальну справу щодо О.Щ., О.Б. та В.Р. було передано до Куйбишевського районного суду м. Донецька.

22. 16 січня 2013 року Куйбишевський районний суд м. Донецька визнав О.Щ. винним в організації нападу на В. Холодкова за попередньою змовою з О.Б. та В.Р. Суд також визнав О.Б. винним у здійсненні нападу на Віталія Холодкова та його вбивстві, а В.Р. - винним у співучасті у здійсненні нападу та крадіжці речей потерпілого.

23. 23 квітня 2013 року цей вирок було скасовано апеляційним судом Донецької області, а справу направлено на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

24. Сторони не повідомили Суд про подальший хід справи.

ПРАВО

I. ЩОДО LOCUS STANDI ЗАЯВНИЦІ У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ СКАРГАМИ ЗАЯВНИКА

25. 7 травня 2013 року, коли справа знаходилася на розгляді Суду, заявник помер. Той факт, що заявниця (його дружина) має право підтримати заяву від його імені, не заперечується, і Суд не вбачає жодних підстав

для іншого рішення (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справі [«Принда проти України»](#) (Prynda v. Ukraine), заява № 10904/05, п. 44, від 31 липня 2012 року). Проте по тексту посилання робитимуться на обох заявників.

II. СТВЕРДЖУВАНА НЕЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ТРИВАЛІСТЬ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗА ФАКТОМ СМЕРТІ СИНА ЗАЯВНИКІВ

26. Заявники скаржилися, що розслідування обставин насильницької смерті їхнього сина було неефективним і відповідне провадження у кримінальній справі тривало необґрунтовано довго. Вони посилалися на [статті 2, 6 та 13](#) Конвенції.

27. Суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи, доходить висновку, що зазначена скарга має розглядатися за [статтею 2](#) Конвенції, що є відповідним положенням (див., наприклад, рішення у справі [«Дудник проти України»](#) {Dudnyk v. Ukraine}, заява № 17985/04, п. 27, від 10 грудня 2009 року). У відповідній частині цього положення зазначено таке:

«1. Право кожного на життя охороняється законом...».

A. Прийнятність

28. Уряд не надав зауважень щодо прийнятності цього аспекту справи.

29. Суд зазначає, що наведена скарга не є явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а» пункту 3](#) статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

30. Заявники стверджували, що державні органи не виконали свій обов'язок захистити право їхнього сина на життя. Зокрема, провадження щодо встановлення осіб, винних у його смерті, необґрунтовано

затягувалося і характеризувалося численними випадками свідомої бездіяльності. Насамперед, слідчі органи не вжили необхідних заходів для оперативного та ретельного опрацювання версій, повідомлених заявниками, включаючи версію щодо В.Р. та О.Щ., які згодом - майже через десять років після загибелі Віталія Холодкова - постали перед судом як обвинувачені.

31. Уряд стверджував, що належним чином виконав свої конвенційні обов'язки у справі заявників. Зокрема, розслідування було ретельним, і працівники міліції використали повний набір засобів для збору необхідних доказів та вивчення різних гіпотез, включаючи й ті, що були запропоновані заявниками. Особи обвинувачених було встановлено і їх було притягнуто до суду.

32. Суд повторює, що обов'язок охороняти право на життя за [статтею 2](#) Конвенції, взятий у поєднанні із загальним обов'язком держави за [статтею 1](#) Конвенції «гарантувати кожному, хто перебуває під [її] юрисдикцією, права і свободи, визначені в ... Конвенції», за своїм змістом вимагає проведення ефективного офіційного розслідування, якщо осіб було вбито у результаті застосування сили (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Кая проти Туреччини» (*Kaya v. Turkey*), від 19 лютого 1998 року, п. 86, *Reports of Judgments and Decisions 1998-I*). Головна мета такого розслідування полягає у забезпеченні ефективного виконання положень національного законодавства, яке охороняє право на життя. Форми розслідування, які забезпечать досягнення цих цілей, можуть бути різними залежно від обставин. Однак, незалежно від того, яка з форм розслідування застосовується, органи державної влади, як тільки їм стало відомо про відповідне

питання, повинні діяти за власною ініціативою. Органи влади не можуть залишати вирішення питання про подання офіційної скарги на розсуд родичів, як і не можуть перекладати на них відповідальність за проведення розслідування (див., наприклад, *mutatis mutandis*, рішення у справі «Ільхан проти Туреччини» (Ilhan v. Turkey) [ВП], заява № 22277/93, п. 63, ECHR 2000-VII). Це не є обов'язком досягнення результату, але обов'язком вжиття заходів. Органи влади повинні вживати усіх заходів для збереження доказів, які стосуються події. Будь-який недолік у розслідуванні, який підриває його здатність встановити причину смерті або винних осіб, ставитиме під сумнів дотримання цього стандарту (див. рішення у справі [«Гонгадзе проти України»](#) (Gongadze v. Ukraine), заява № 34056/02, п. 176, ECHR 2005-XI).

зз. Також існує вимога щодо оперативності та розумної швидкості, яка є безумовною у цьому контексті (див. рішення у справах «Яша проти Туреччини» (<...>), від 2 вересня 1998 року, пп. 102-104, Reports 1998-VI, та «Чакіджі проти Туреччини» (<...>) [ВП], заява № 23657/94, пп. 80, 87 та 106, ECHR 1999-IV). Очевидно, що під час розслідування можуть виникнути складнощі та перепони, які перешкоджають його прогресу. Однак негайна реакція органів державної влади при розслідуванні випадків застосування сили зі смертельним наслідком, або зникнення є важливою для забезпечення громадської впевненості в дотриманні принципу верховенства права, а також у попередженні будь-яких ознак співучасті або толерантності до незаконних дій (див., загалом, рішення у справах «Маккерр проти

Сполученого Королівства» (McKerr v. the United Kingdom), заява № 28883/95, пп. 108-115, ECHR 2001-III, та «Авшар проти Туреччини» (<...>), заява № 25657/94, пп. 390-395, ECHR 2001-VII).

34. Повертаючись до фактів цієї справи, Суд зазначає, що тіло сина заявників із вогнепальним пораненням голови було знайдено 18 травня 2002 року. Станом на квітень 2013 року (майже через одинадцять років) кримінальна справа, спрямована на встановлення винних у насильницькій смерті сина заявників та притягнення їх до відповідальності, все ще знаходилася на розгляді суду першої інстанції. Розглядаючи документи з матеріалів справи з урахуванням своєї усталеної практики (див., наприклад, рішення у справах [«Михалкова та інші проти України»](#) (Mikhalkova and Others v. Ukraine), заява № 10919/05, пп. 44-47, від 13 січня 2011 року; [«Меркулова проти України»](#) (Merkulova v. Ukraine), заява № 21454/04, пп. 52-62, від 3 березня 2011 року; «Ігор Шевченко проти України» (Igor Shevchenko v. Ukraine), заява № 22737/04, пп. 57-62, від 12 січня 2012 року; «Сергієнко проти України» (Sergiyenko v. Ukraine), заява № 47690/07, пп. 51-53, від 19 квітня 2012 року, та «Юрій Слюсар проти України» (Yuriy Slyosar v. Ukraine), заява № 39797/05, пп. 85-86, від 17 січня 2013 року), Суд вважає, що у цій справі Уряд не надав достатнього обґрунтування такої істотної затримки та не довів, що органи влади зробили все від них залежне для забезпечення оперативного та всебічного збору доказів, встановлення місця знаходження та притягнення до суду осіб, винних у смерті сина заявників.

35. Відповідно було порушення процесуального аспекту [статті 2](#) Конвенції.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ [СТАТТІ 3](#) КОНВЕНЦІЇ

36. У своїх зауваженнях у відповідь на зауваження Уряду заявника, не навівши жодних деталей, додатково посилялася у зв'язку з фактами цієї справи на [статтю 3](#) Конвенції.

37. Розглянувши доводи заявниці з огляду на усі наявні у нього документи та тією мірою, якою питання, щодо яких подано скаргу, охоплюються його компетенцією, Суд визнає, що вони не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих [Конвенцією](#).

38. Із цього випливає, що ця частина заяви має бути визнана неприйнятною як явно необґрунтована відповідно до [пунктів 3](#) та [4](#) статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ [СТАТТІ 41](#) КОНВЕНЦІЇ

39. [Статтею 41](#) Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.».

А. Шкода

40. Заявники вимагали загалом 100000 євро відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також компенсації судових та інших витрат.

41. Уряд стверджував, що вимога є надмірною та необґрунтованою.

42. Суд не вбачає жодного причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням та заявленою матеріальною шкодою. З іншого боку, Суд визнає, що заявники вочевидь зазнали страждань і тривоги у

зв'язку із подіями, що призвели до встановлення порушення у цій справі. Ухвалюючи рішення на засадах справедливості, Суд присуджує 6000 євро відшкодування моральної шкоди, що має бути виплачене заявниці.

В. Судові та інші витрати

43. Заявники не подавали окремої вимоги за цим пунктом. Проте вони надали копії квитанцій з вказаними поштовими витратами на загальну суму 193 грн, понесеними у зв'язку з листуванням із Судом, та копії інших квитанцій, пов'язаних з похованням та іншими невстановленими витратами.

44. Уряд не надав зауважень щодо цього аспекту вимоги.

45. Зважаючи на наявні у нього документи та свою практику, Суд вважає за належне присудити 20 євро компенсації витрат на листування, що мають бути виплачені заявниці.

С. Пеня

46. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу щодо неефективного розслідування смерті Віталія Холодкова прийнятною, а решту скарг у заяві - неприйнятними.

2. *Постановляє*, що було порушення [статті 2](#) Конвенції.

3. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці нижченаведені суми, які мають бути конвертовані у валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 6000 (шість тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;

(ii) 20 (двадцять) євро компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

4. Відхиляє решту вимог щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 7 травня 2015 року відповідно до пунктів 2 та 3 [правила 77](#) Регламенту Суду.

Заступник Секретаря	Мілан БЛАШКО
Голова	Боштьян М. ЗУПАННІЧ